

Paper

Toerisme in Caribisch Nederland 2016

Juli 2017

Inhoud

- 1. Bonaire 3**
 - 1.1 Samenvatting 2016 3
 - 1.2 Toeristen per vliegtuig 4
 - 1.3 Toeristen per boot 6

- 2. Sint-Eustatius 7**
 - 2.1 Samenvatting 2016 7
 - 2.2 Toeristen per vliegtuig 7
 - 2.3 Toeristen per boot 10

- 3. Saba 10**
 - 3.1 Samenvatting 2016 10
 - 3.2 Toeristen per vliegtuig 11
 - 3.3 Toeristen per boot 13

In 2016 kwamen circa 136 000 toeristen per vliegtuig naar Bonaire. Dit aantal, inclusief zakelijke reizigers, is vergelijkbaar met het aantal inkomende toeristen in 2015. De meeste van deze toeristen hadden een Europees Nederlandse, Caribisch Nederlandse of Amerikaanse nationaliteit, respectievelijk 32 procent, 26 procent en 21 procent van alle toeristen per vliegtuig. Over de afgelopen jaren is vooral het aantal Europees Nederlandse toeristen gegroeid. Het aantal cruisepassagiers nam vorig jaar met 6 procent af van circa 230 000 in 2015 naar circa 217 000 passagiers in 2016. Het aantal toeristen dat Bonaire met de kleine pleziervaart, zoals (motor)jachten, aandeed, was 2 700. Dit is iets lager dan in 2015, maar in lijn met voorgaande jaren.

Het toerisme op Saba en Sint-Eustatius blijft al een aantal jaren op hetzelfde niveau. Voor Saba nam het aantal toeristen dat per vliegtuig kwam in 2016 wel licht af: –4 procent. Deze daling werd echter gecompenseerd door een groei van het aantal passagiers dat per ferry en per (motor)jacht Saba aandeed. De toeristen die met het vliegtuig kwamen, hadden vooral een Amerikaanse, Caribisch Nederlandse en Europees Nederlandse nationaliteit, respectievelijk 29 procent, 23 procent en 18 procent. Op Sint-Eustatius groeide het aantal toeristen per vliegtuig in 2016 licht: +2 procent. Daarbij ging het, evenals bij de andere eilanden, vooral om toeristen met Caribisch Nederlandse, Europees Nederlandse en Amerikaanse nationaliteit, respectievelijk 30 procent, 20 procent en 13 procent. Het aantal passagiers dat per boot naar Sint-Eustatius kwam bleef in vergelijking met 2015 ongeveer gelijk.

Met de beschreven ontwikkelingen blijven alle drie de eilanden achter bij de groei van het toerisme wereldwijd en de groei van het toerisme in het Caribisch gebied in het bijzonder, met respectievelijk een groei van 3,9 procent en 4,3 procent in het aantal inkomende toeristen in 2016.¹⁾

De cijfers in dit artikel zijn voorlopig en geheel gebaseerd op registers waarover het CBS kan beschikken (zie ook de [methodologische toelichting](#)).

1. Bonaire

1.1 Samenvatting 2016

- Vliegtuig: 136 duizend inkomende toeristen, waarvan 13 duizend dagtoeristen en 123 duizend verblijfstoeristen. Dit is nagenoeg vergelijkbaar met de aantallen toeristen in 2015.
- Cruiseschip: 217 duizend cruisepassagiers; een daling van 6 procent ten opzichte van 2015.
- Kleine pleziervaart: 2,7 duizend inkomende toeristen. Dit is lager dan in 2015, maar vergelijkbaar met voorgaande jaren.

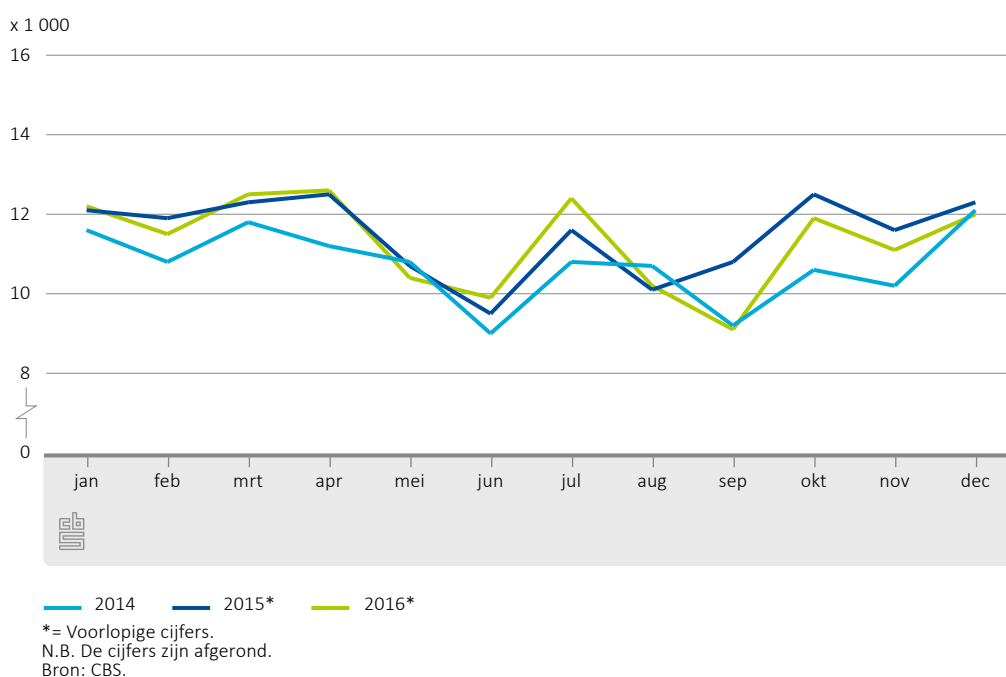
¹⁾ Zie UNWTO, Tourism Barometer, januari 2017.

1.2 Toeristen per vliegtuig

Aantal toeristen dat per vliegtuig komt stabiel

In 2016 kwamen circa 136 duizend toeristen, inclusief zakelijke reizigers, met het vliegtuig naar Bonaire. Dat is gemiddeld zo'n 11,3 duizend inkomende toeristen per maand. Dat is nagenoeg vergelijkbaar met het aantal inkomende toeristen in 2015. Vooral in de periode mei tot augustus kwamen er meer toeristen per vliegtuig, terwijl er vanaf september juist minder toeristen per vliegtuig kwamen in vergelijking met dezelfde periode een jaar eerder (zie figuur 1.2.1). De daling van het aantal inkomende toeristen in het najaar valt samen met de afname van het aantal vluchten van en naar Bonaire. Dat kan te maken hebben gehad met de situatie van de lokale vliegmaatschappijen. Maar ook de orkaan Matthew, die eind september – begin oktober voorbij kwam, zal een rol hebben gespeeld.

1.2.1 Inkomend toerisme per vliegtuig, Bonaire, 2014–2016

Eén op de tien toeristen die met het vliegtuig komen, zijn dagjesmensen

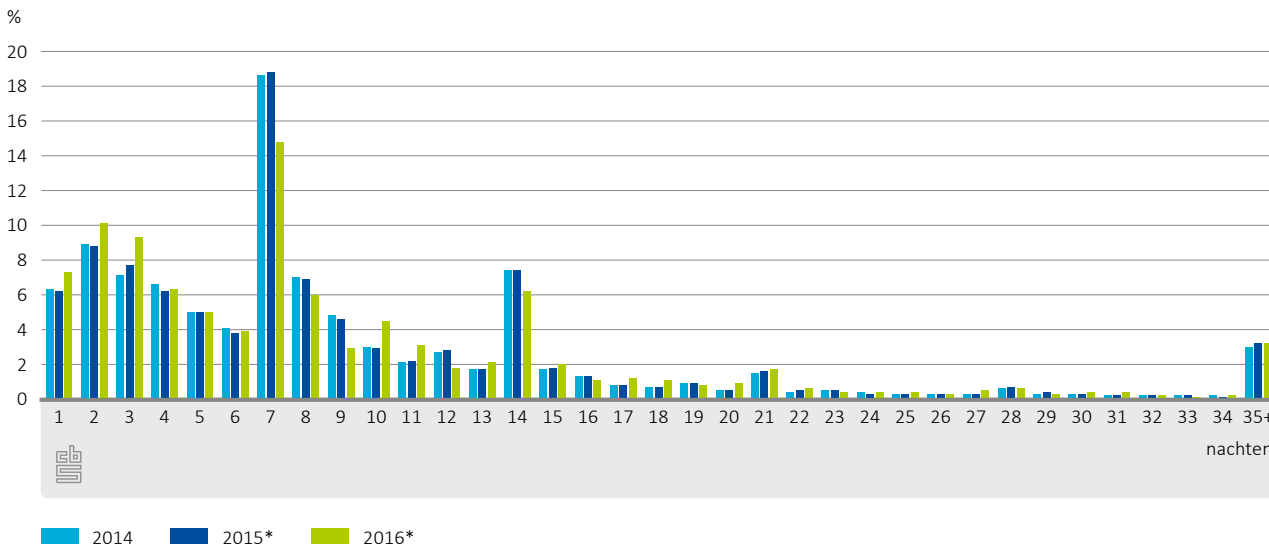
Van de 136 duizend toeristen die in 2016 per vliegtuig op Bonaire landden, bleef één op de tien niet langer dan één dag op Bonaire. Deze 13 duizend dagtoeristen overnachtten niet op het eiland.

Iets meer dan helft van de verblijfstoeristen die per vliegtuig komen, blijft maximaal een week

De overige 90 procent, circa 123 duizend inkomende toeristen, verbleef één of meer nachten op Bonaire. Een kleine 57 procent van die verblijfstoeristen verbleef 1 tot en met 7 nachten, met een duidelijke piek bij 7 nachten. Wel is het aandeel toeristen dat 1 tot en met 3 nachten op Bonaire verbleef iets toegenomen. Zie figuur 1.2.2.

Het gemiddelde aantal overnachtingen van de verblijfstoeristen was 9,3 nachten met een totaal van 1,1 miljoen overnachtingen in 2016. Dat is vergelijkbaar met 2015, toen het totaal circa 1,2 miljoen overnachtingen was, met een gemiddelde van 9,6 overnachtingen per toerist.

1.2.2 Inkomend verblijfstoerisme per vliegtuig naar verblijfsduur, Bonaire, 2014–2016

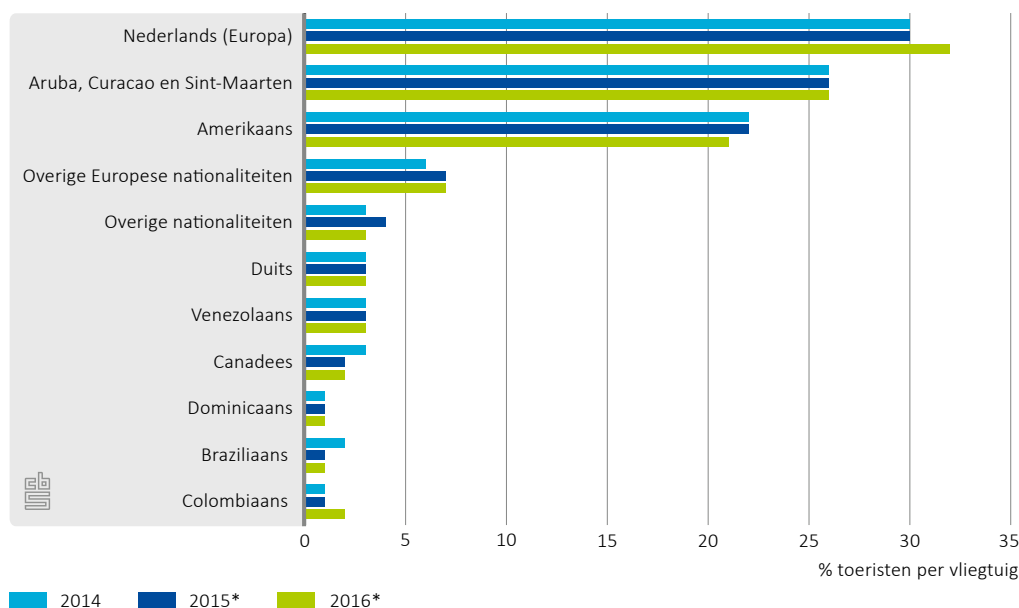

*= Voorlopige cijfers.
 N.B. De cijfers zijn afgerond.
 Bron: CBS.

Meeste toeristen hebben Nederlandse of Amerikaanse nationaliteit

Al vele jaren hebben de meeste toeristen, die per vliegtuig naar Bonaire gaan, de Nederlandse nationaliteit. Inclusief de regionale toeristen uit Aruba, Curaçao en Sint-Maarten met een Nederlandse nationaliteit, was dat 58 procent van het totaal aantal toeristen dat in 2016 per vliegtuig kwam. Absoluut gezien, neemt het aantal toeristen met een Europees Nederlandse nationaliteit de laatste jaren toe, terwijl het aantal regionale toeristen uit Aruba, Curaçao en Sint-Maarten met een Nederlandse nationaliteit juist verder afneemt. Uit de Verenigde Staten (inclusief Puerto Rico) kwam 21 procent van alle toeristen per vliegtuig. Dat percentage blijft over de jaren heen vrij stabiel. Hoewel het gaat om kleine aantallen, komen uit Zuid-Amerika vooral toeristen met een Venezolaanse, Braziliaanse en Colombiaanse nationaliteit. Zie figuur 1.2.3.

1.2.3 Inkomend toerisme per vliegtuig naar nationaliteit, Bonaire, 2014–2016

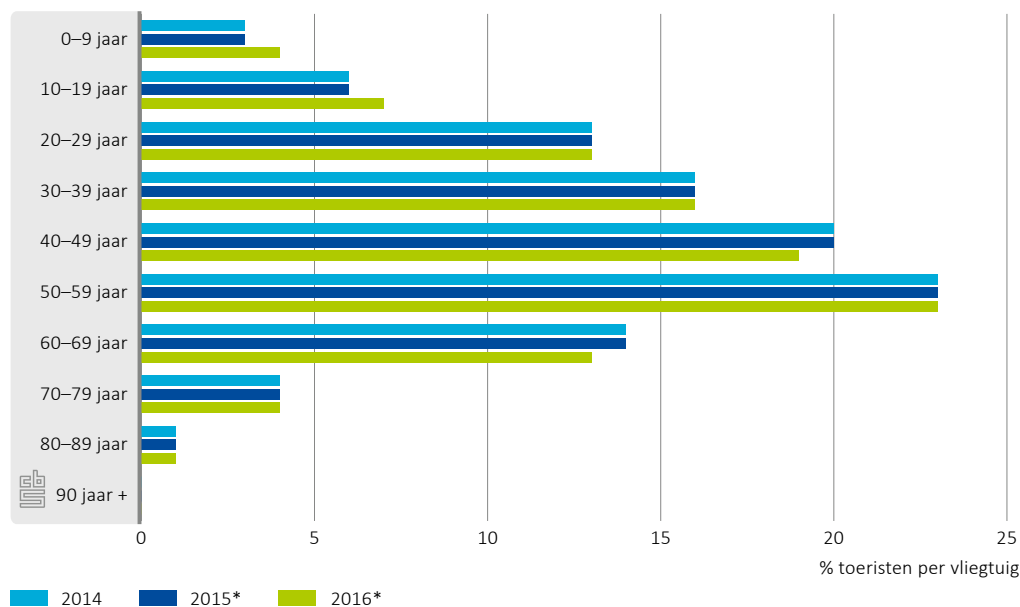

*= Voorlopige cijfers.
 N.B. De cijfers zijn afgerond.
 Bron: CBS.

Vooral 40- tot 60-jarigen als toerist per vliegtuig naar Bonaire

Over de laatste vier jaar gezien, is de leeftijdsverdeling van toeristen die met het vliegtuig naar Bonaire komen nauwelijks veranderd. De grootste groep toeristen valt in de leeftijdscategorie 40- tot 60-jarigen. Van alle toeristen per vliegtuig behoorde 11 procent tot de groep tussen de 0 en 19 jaar. Zie figuur 1.2.4.

1.2.4 Inkomende toeristen per vliegtuig naar leeftijd, Bonaire, 2014–2016

*= Voorlopige cijfers.
N.B. De cijfers zijn afgerond.
Bron: CBS.

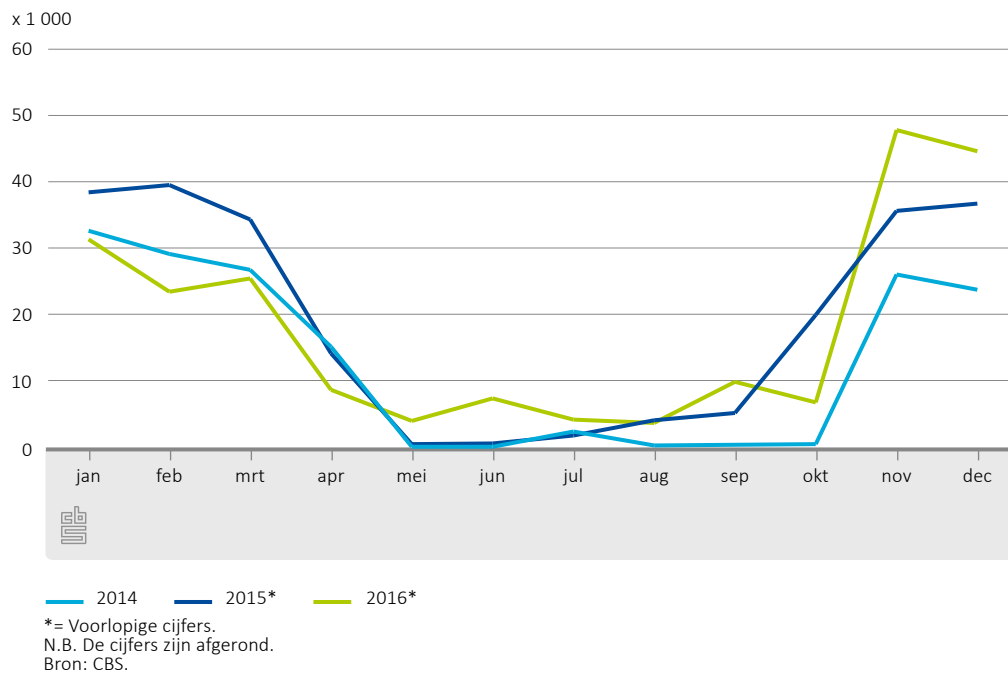
1.3 Toeristen per boot

Minder cruisepassagiers

Evenals in de voorgaande jaren kwamen in 2016 op Bonaire meer toeristen per schip dan per vliegtuig. Het grootste deel daarvan waren cruisepassagiers. In vergelijking met 2015 is het aantal cruisepassagiers dat Bonaire aandeed gedaald met 6 procent naar 217 duizend cruisepassagiers. Aangetekend zij dat 2015 met 230 duizend cruisepassagiers en een groei van 47 procent een erg goed jaar was voor het cruiseverkeer. Ook kwamen niet alle aangekondigde cruises in 2016 naar Bonaire. Vooral in het eerste deel van 2016 en in oktober, de maand waarin de orkaan Matthew voorbij kwam, kwamen er minder cruisepassagiers. In het laag seizoen tussen mei en september kwamen er juist meer cruisepassagiers dan in dezelfde periode van 2015. Onduidelijk blijft welk deel van die 217 duizend cruisepassagiers ook daadwerkelijk van boord is gegaan om Bonaire te bezoeken. Daarover zijn geen gegevens beschikbaar.²⁾ De economische betekenis van de cruisevaart voor Bonaire is wel kleiner dan die van het verblijfstoerisme. Zo blijven de meeste cruiseschepen maar één dag bij Bonaire liggen. Bovendien overnachten de cruisepassagiers op het schip, waardoor zij dus geen gebruik maken van een accommodatie op het eiland.

²⁾ Zie echter wel de cijfers van het seizoen 2014-2015 in het onderzoek 'Economic contribution of cruise tourism to the destination economies, vol II', BREA, 2015, www.breanet.com.

1.3.1 Aantal cruisepassagiers, Bonaire, 2014–2016

Het aantal niet-cruiseschepen dat Bonaire in 2016 aandeed was relatief klein. In 2016 deden circa 800 kleinere schepen, inclusief (motor)jachten, Bonaire aan en zij brachten zo'n 2 700 toeristen mee, een gemiddelde van 3,4 passagiers per schip.

Deze schepen bleven in 2016 gemiddeld ongeveer 9 nachten bij Bonaire liggen. Deze relatief lange ligduur komt voor een deel doordat Bonaire in Harbour Village Marina en het kleinere Plaza Resort twee goed beschermde jachthavens heeft. Het grootste deel van deze kleine pleziervaart voer onder Nederlandse (inclusief Caribische) of Amerikaanse vlag.

2. Sint-Eustatius

2.1 Samenvatting 2016

- Vliegtuig: 11 duizend inkomende toeristen, waarvan 2 duizend dagtoeristen en 9 duizend verblijfstoeristen.
- Kleine pleziervaart: 3,3 duizend inkomende toeristen.

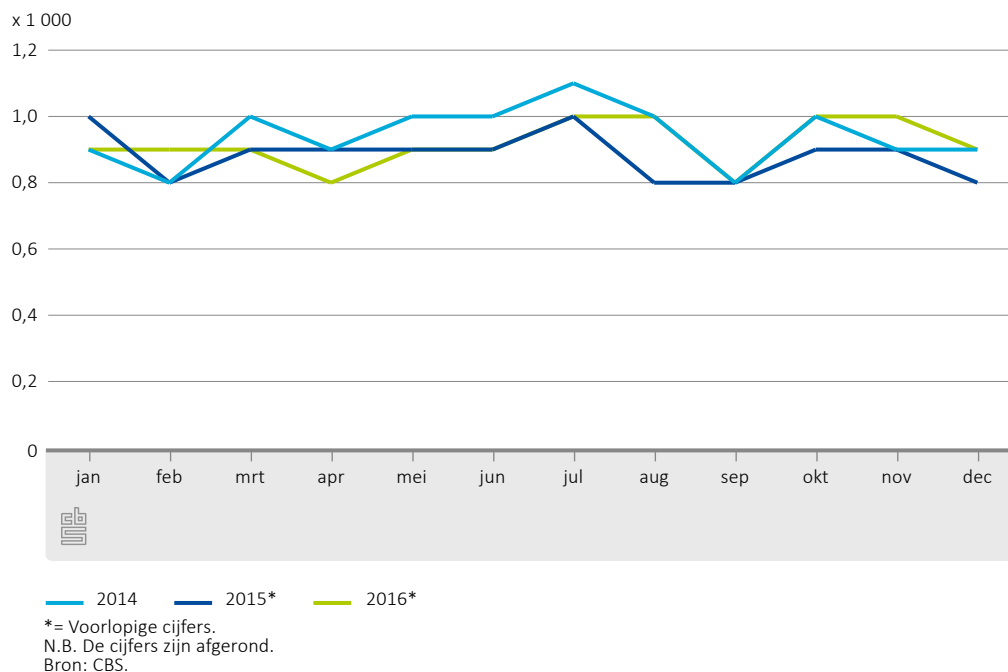
2.2 Toeristen per vliegtuig

Maandelijks gemiddeld 900 toeristen per vliegtuig

In 2016 kwamen er gemiddeld iets meer dan 900 toeristen, inclusief zakelijke reizigers, per maand *per vliegtuig* naar Sint-Eustatius, in totaal 11 duizend toeristen (zie figuur 2.2.1). Daarmee blijft het toerisme op hetzelfde niveau als in voorgaande jaren. Dit heeft onder meer te maken met het feit dat het aantal vluchten van en naar Sint-Maarten, als de

belangrijkste toegangsrouten naar het eiland, al een aantal jaren hetzelfde is. Dat maakt het moeilijk voor Sint-Eustatius om te profiteren van de groei van het toerisme in het Caribisch gebied als geheel.

2.2.1 Inkomend toerisme per vliegtuig, Sint-Eustatius, 2014–2016

Eén op de vijf toeristen die per vliegtuig naar Sint-Eustatius komen, komt voor één dag

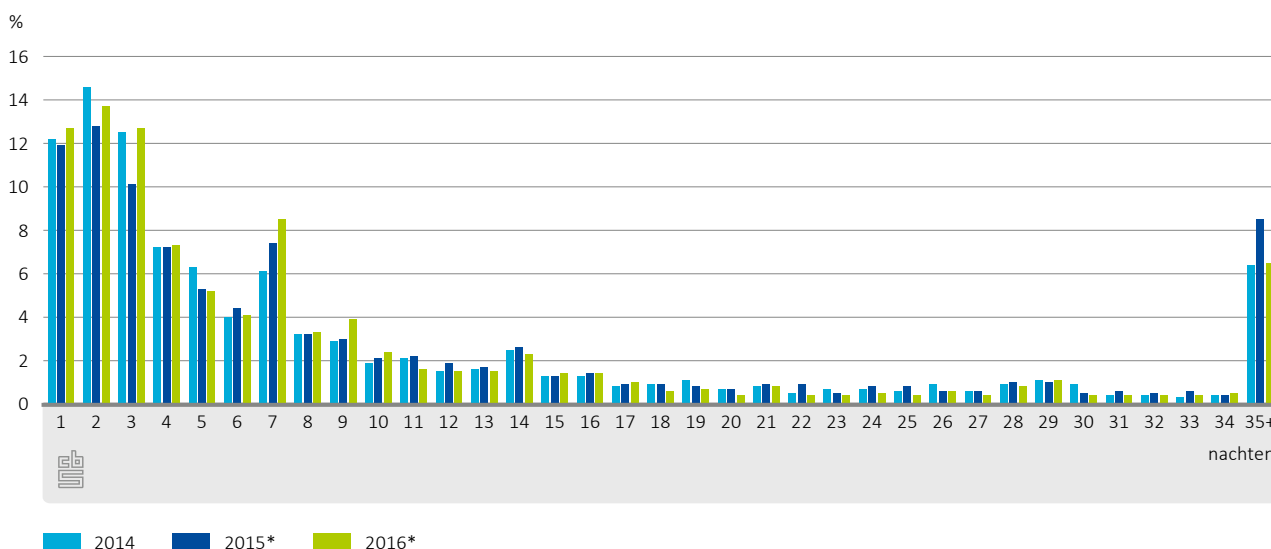
Van de 11 duizend toeristen die per vliegtuig kwamen, bleven één op de vijf toeristen één dagje op Sint-Eustatius: 22 procent van alle toeristen die in 2016 per vliegtuig kwamen (ruim 2 duizend toeristen). Zij overnachtten niet op het eiland. Deze cijfers zijn vergelijkbaar met 2015.

Twee derde van de verblijfstoeristen blijft 1 tot en met 7 nachten op Sint-Eustatius

Van de 9 duizend verblijfstoeristen, die in 2016 per vliegtuig naar Sint-Eustatius zijn gekomen en op het eiland hebben overnacht, bleef 64 procent 7 nachten of minder op Sint-Eustatius. Net als in voorgaande jaren lag de piek bij 1 tot en met 3 nachten: 39 procent van de verblijfstoeristen die per vliegtuig kwamen. Dat aandeel is hoger dan in 2015 toen 35 procent van de toeristen, die per vliegtuig arriveerden, 1 tot en met 3 nachten op Sint-Eustatius verbleven (zie figuur 2.2.2).

Totaal maakten de toeristen 85 duizend overnachtingen op Sint-Eustatius met een gemiddelde van 9,5 nachten per toerist. Dat is korter dan in 2015. Toen bleven de toeristen gemiddeld 11,5 nachten.

2.2.2 Inkomend verblijfstoerisme per vliegtuig naar verblijfsduur, Sint-Eustatius, 2014–2016

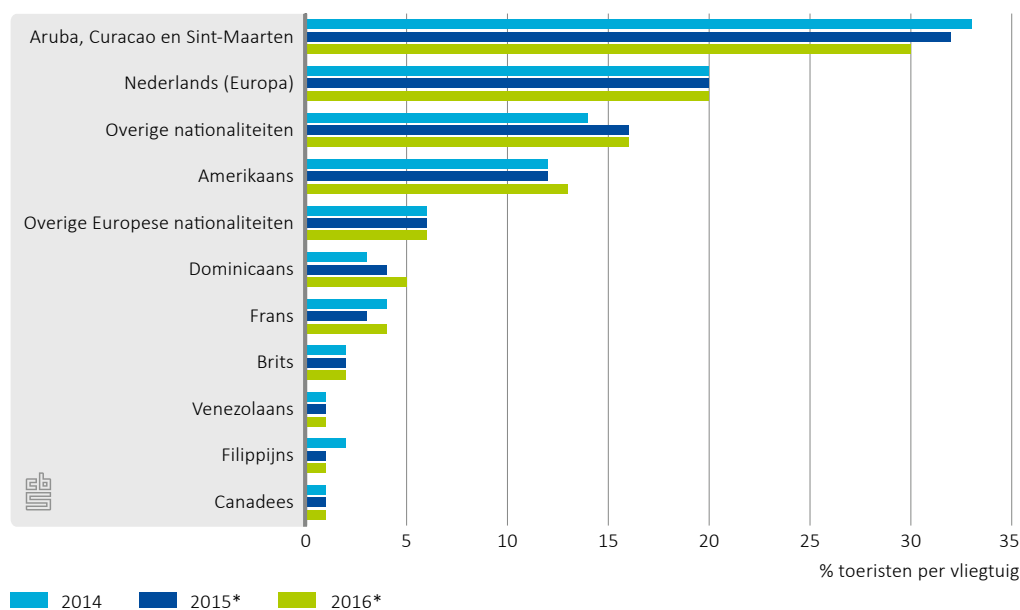

*= Voorlopige cijfers.
N.B. De cijfers zijn afgerond.
Bron: CBS.

Meeste toeristen hebben een Nederlandse of Amerikaanse nationaliteit

Net als bij Bonaire en Saba, hadden de meeste toeristen, die in 2016 naar Sint-Eustatius vlogen, een Nederlandse (inclusief Aruba, Curaçao en Sint-Maarten) of Amerikaanse (inclusief Puerto Rico) nationaliteit. Samen goed voor 63 procent van alle toeristen per vliegtuig (zie figuur 2.2.3). Het marktaandeel van toeristen met een Amerikaanse nationaliteit is bij Sint-Eustatius kleiner dan bij Bonaire en Saba: 13 procent van alle toeristen die in 2016 per vliegtuig kwamen. Van de toeristen had verder 20 procent een Nederlands paspoort, dat was geregistreerd in Europees Nederland; 30 procent had een Nederlands paspoort dat was geregistreerd in Caribisch Nederland. Dit laatste is lager dan in 2015.

2.2.3 Inkomend toerisme per vliegtuig naar nationaliteit, Sint-Eustatius, 2014–2016

*= Voorlopige cijfers.
N.B. De cijfers zijn afgerond.
Bron: CBS.

Vooral 40- tot 60-jarigen naar Sint-Eustatius

Sint-Eustatius is vooral een bestemming voor de groep 40- tot 60-jarigen en in iets mindere mate voor 30- tot 40-jarigen. De groep van 0–19 jaar is goed voor 8 procent van de toeristen per vliegtuig. In de periode 2013–2016 zijn de verhoudingen qua leeftijdsgroepen nauwelijks gewijzigd.

2.2.4 Inkomend toerisme per vliegtuig naar leeftijd, Sint-Eustatius, 2014–2016

*= Voorlopige cijfers.
N.B. De cijfers zijn afgerond.
Bron: CBS.

2.3 Toeristen per boot

3,3 duizend toeristen per boot

Sint-Eustatius is moeilijk bereikbaar voor grote cruiseschepen. Het heeft geen beschermde (jacht)haven. Wel zijn er ankerplaatsen voor kleine schepen. Deze kleine schepen, waaronder (motor)jachten, brachten 3,3 duizend toeristen mee in 2016. Het betrof circa 800 schepen met gemiddeld 4,1 passagiers per boot. De schepen bleven gemiddeld 2 nachten bij Sint-Eustatius liggen. De meeste schepen voeren onder de Nederlandse, Amerikaanse of Franse vlag.

3. Saba

3.1 Samenvatting 2016

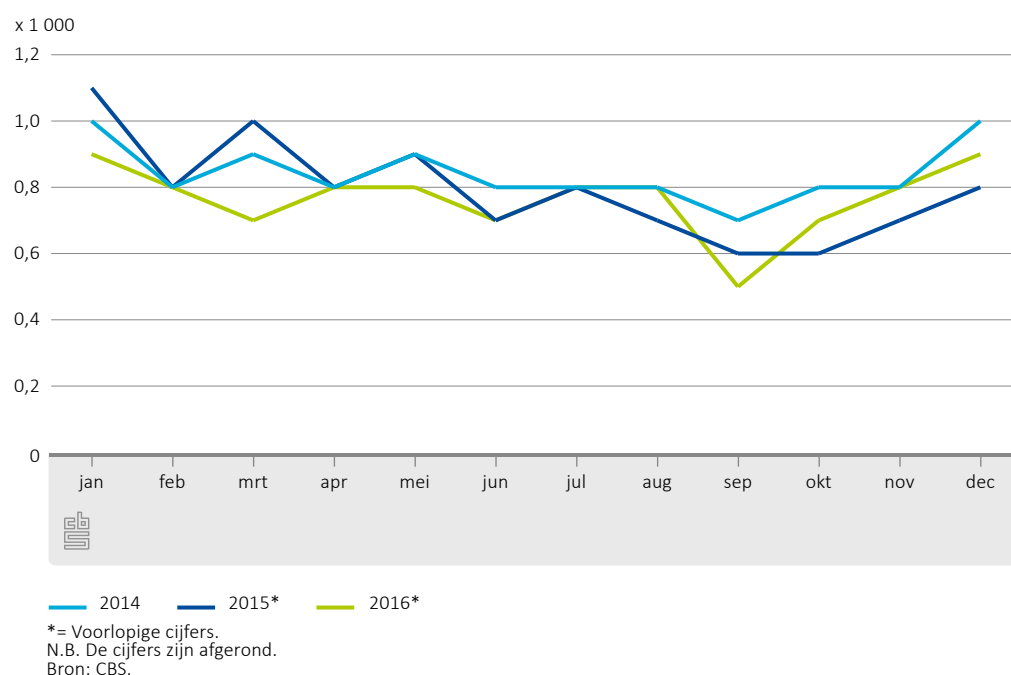
- Vliegtuig: 9,2 duizend inkomende toeristen, waarvan 2 duizend dagtoeristen en 7,2 duizend verblijfstoeristen. Dit is een daling van 4 procent ten opzichte van 2015.
- Ferry's: 7,7 duizend passagiers, waarvan een deel toeristen. Een toename van meer dan 10 procent.
- Kleine pleziervaart: 4 duizend inkomende toeristen.

3.2 Toeristen per vliegtuig

Maandelijks gemiddeld een kleine 800 toeristen per vliegtuig

In 2016 kwamen er gemiddeld een kleine 800 toeristen per maand met *het vliegtuig* naar Saba. In totaal waren dit circa 9,2 duizend toeristen, inclusief zakelijke reizigers. Dat is 4 procent minder dan in 2015 (zie figuur 3.2.1). Vooral in september kwamen er minder toeristen per vliegtuig naar Saba. Mogelijk heeft de orkaan Matthew daarbij een rol gespeeld. Ook op Saba is het aantal vluchten van en naar Sint-Maarten, als de belangrijkste toegangsroute, de laatste jaren hetzelfde gebleven. Daardoor is het ook voor Saba moeilijk om te profiteren van de groei van het toerisme in het Caribisch gebied in 2016.

3.2.1 Inkomend toerisme per vliegtuig, Saba, 2014-2016

Bijna één op de vier toeristen, die met het vliegtuig komen, is een dagtoerist

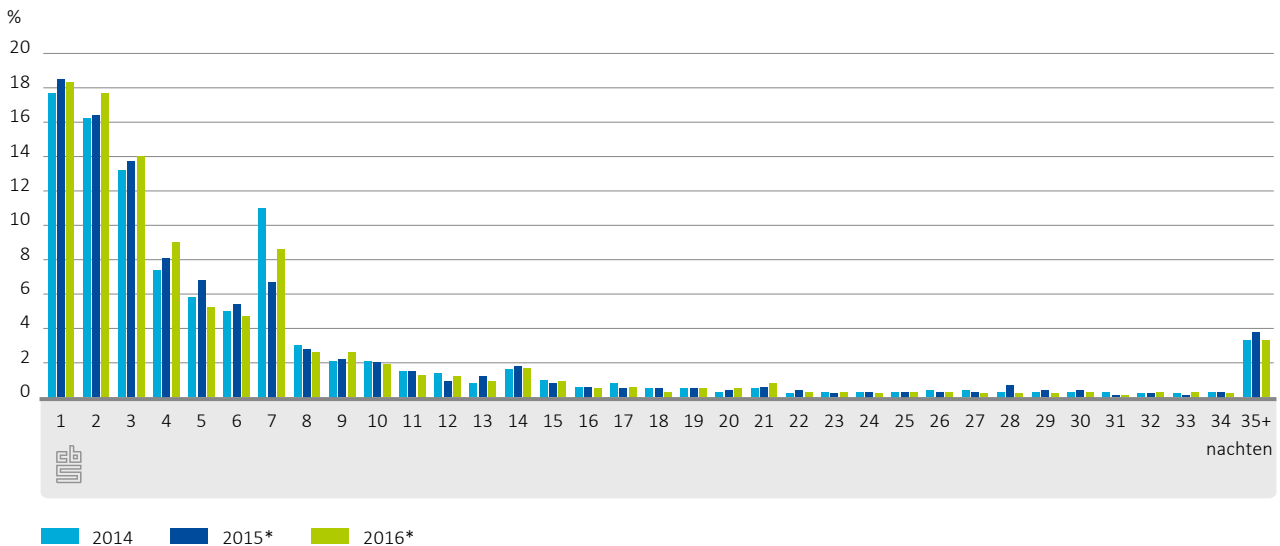
Van de 9,2 duizend toeristen, die in 2016 met het vliegtuig naar Saba kwamen, kwam ongeveer een kwart voor één dagje naar Saba: 23 procent van alle toeristen, die per vliegtuig kwamen (ruim 2 100 toeristen). Zij overnachtten niet op Saba. Dit is vergelijkbaar met 2015.

Meeste verblijfstoeristen overnachtten 1 tot 4 nachten

Van de overige 7 200 verblijfstoeristen die met het vliegtuig kwamen en op Saba overnachtten, verbleven de meeste toeristen 1 tot 4 nachten op het eiland: 59 procent van alle verblijfstoeristen. Van alle toeristen per vliegtuig verbleef 78 procent maximaal 7 nachten op Saba.

In totaal brachten toeristen, die met het vliegtuig kwamen, 48 duizend nachten op Saba door met een gemiddeld verblijf van 6,7 nachten. Dat is iets korter dan in 2015, toen een toerist gemiddeld 7,4 nachten bleef.

3.2.2 Inkomend verblijfstoerisme per vliegtuig naar verblijfsduur, Saba 2014–2016

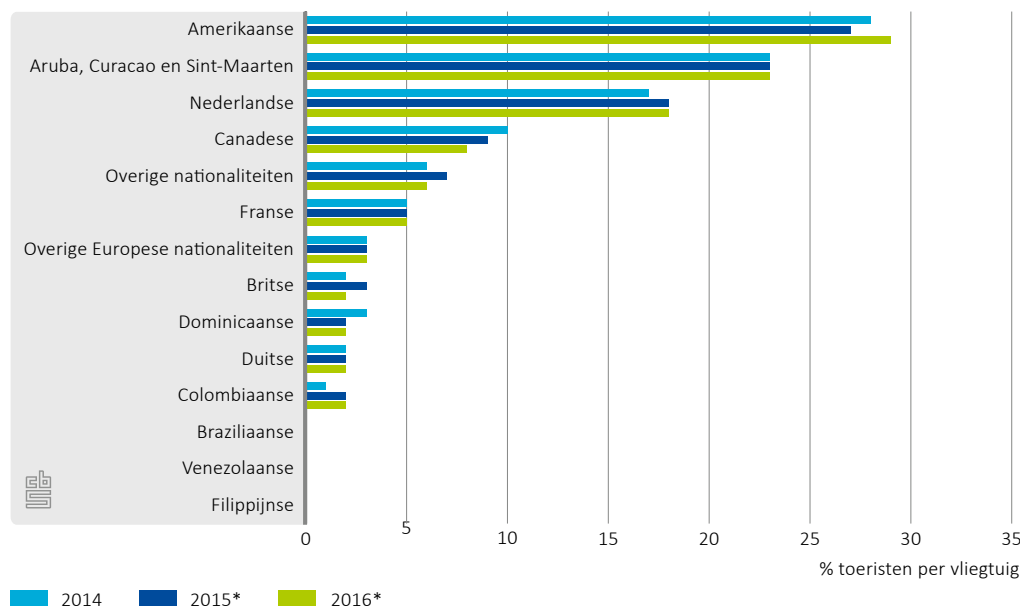

*= Voorlopige cijfers.
 N.B. De cijfers zijn afgerond.
 Bron: CBS.

Toeristen die per vliegtuig komen hebben vooral de Nederlandse of Amerikaanse nationaliteit

Wat betreft de herkomst van de toeristen, die per vliegtuig komen, is Saba vergelijkbaar met Sint-Eustatius en Bonaire. De meeste toeristen op het eiland hebben al jaren een Nederlandse (inclusief Aruba, Curaçao en Sint-Maarten) of Amerikaanse (inclusief Puerto Rico) nationaliteit. Het aandeel toeristen met een Amerikaanse nationaliteit is over de jaren heen op Saba hoger dan op Bonaire en Sint-Eustatius: 29 procent in 2016. Het marktaandeel van de Europese Nederlanders blijft gelijk: 18 procent. Het marktaandeel van Canadese toeristen is 8 procent. Over de laatste jaren gezien zijn er geen grote verschuivingen in het aandeel toeristen naar nationaliteit.

3.2.3 Inkomend toerisme per vliegtuig naar nationaliteit, Saba, 2014–2016

*= Voorlopige cijfers.
 N.B. De cijfers zijn afgerond.
 Bron: CBS.

Meeste toeristen in de leeftijd 40 tot 60 jaar, maar ook relatief veel jonge toeristen

Ook Saba trekt vooral toeristen uit de leeftijdscategorie 40 tot 60 jaar. In vergelijking met Bonaire en Sint-Eustatius, trekt Saba echter ook relatief veel toeristen uit de leeftijdscategorie 20-39 jaar. In vergelijking met Bonaire en Sint-Eustatius is de leeftijdsgroep 0-19 jaar wat kleiner: 6 procent. Zie figuur 3.2.4.

3.2.4 Inkomende toeristen per vliegtuig naar leeftijd, Saba, 2014-2016

*= Voorlopige cijfers.
N.B. De cijfers zijn afgerond.
Bron: CBS.

3.3 Toeristen per boot

Aantal passagiers per boot even groot als aantal toeristen per vliegtuig

Net als Sint-Eustatius is Saba moeilijk bereikbaar voor grote cruiseschepen en heeft het geen beschermde (jacht)haven. Wel varen er twee ferry's van en naar Sint-Maarten en zijn er ankerplaatsen voor kleine (cruise)schepen en (motor)jachten. In vergelijking met 2015, namen de beide ferry's in 2016 relatief veel passagiers mee: 7,7 duizend passagiers. Van de passagiers van deze ferry's kan niet worden vastgesteld welk deel ingezetenen en welk deel niet-ingezetenen en dus toeristen waren. Ook is van de toeristen op de ferry's niet bekend hoelang zij op het eiland verbleven.

Naast de ferry's, voeren in 2016 circa 660 kleinere schepen naar Saba. Deze brachten 4 duizend toeristen met zich mee, met een gemiddelde van 6,1 passagiers per schip.

De gemiddelde ligduur was 1,9 dagen. De meest voorkomende nationaliteiten van de boten waren Amerikaans, Frans of Brits.

In totaal kwamen op Saba dus circa 11,7 duizend passagiers per boot, waarvan een aanzienlijk deel toeristen. Daarmee wordt de lichte daling in het aantal toeristen per vliegtuig gecompenseerd.

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2016–2017	2016 tot en met 2017
2016/2017	Het gemiddelde over de jaren 2016 tot en met 2017
2016/'17	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2016 en eindigend in 2017
2014/'15–2016/'17	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2014/'15 tot en met 2016/'17

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress
CCN Creatie, Den Haag

Ontwerp
Edenspiekermann

Inlichtingen
Tel. 088 570 7070
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2017.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.